

Patientsäkerhetsberättelse 2019

Elevhälsans medicinska insats

Åsa Strömberg, Verksamhetschef

Erica Sellerberg, Medicinsk ledningsansvarig

Ingrid Andersson Kvalitetskoordinator

Innehållsförteckning

Bakgrund	2
Ansvar för patientsäkerheten	3
Vårdgivare	3
Verksamhetschef	3
Medicinskt ledningsansvarig	3
Kvalitetskoordinator	3
Samordningsansvarig skolsköterska	3
Systemadministratör PMO	4
Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal	4
Personalens medverkan i kvalitetsarbete	4
Genomförda patientsäkerhetsåtgärder 2019	5
Journalgranskning	5
Skolsköterskebemanning	5
Remittering/screeninguppdrag	5
Redovisning av avvikelser	6
1. Hälsobesök/undersökning	6
2. Journaldokumentation	6
3. Remisser	7
4. Vaccination	7
5. Övrigt	7
Loggkontroll	7
Samverkan	7
Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, Barn- och ungdomshabiliteringen	7
Barnvårdscentralen (BVC)	8
Barnhälsovårdens övervikt och fetma team	8
Linlink Kost och restaurang	8
Nationella vaccinationsregistret	8
Synpunkter och klagomål	9
Sammanställning och analys	9
Hälsobesök/undersökning	9
Dokumentation	9
Vaccination	9
Åtgärder efter analys	11
Bemanning	11
Vaccination	11
Journaldokumentation	11
Information till polis vid brottsutredning	11
Målsättning för 2020	12

Bakgrund

Alla elever har rätt till elevhälsa (skollagen 2010:800). Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Patientsäkerhetslagen (2010:659) syftar till att främja hög patientsäkerhet inom hälso- och sjukvård. Vårdgivaren ska bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete för att minimera och förebygga vårdskador. Enligt patientsäkerhetslagen ska vårdgivaren årligen upprätta en patientsäkerhetsberättelse av vilken det enligt 3 kap 10 § ska framgå:

1. Hur patientsäkerhetsarbetet har bedrivits under föregående kalenderår.
2. Vilka åtgärder som har vidtagits för att öka patientsäkerheten.
3. Vilka resultat som har uppnåtts.

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården (HSLF-FS 2016:40) 7 kap. 1 § ska patientsäkerhetsberättelse även innehålla uppgifter om:

1. Uppföljningar av informationssäkerheten.
2. Riskanalyser som gjorts.
3. Förbättringsåtgärder som har vidtagits av informationssäkerheten.
4. Utvärdering som vårdgivaren har genomfört enligt 3 kap. 18 § av skydd mot olovlig åtkomst till datornätverk och informationssystem.
5. Granskning som har gjorts av hälso- och sjukvårdspersonalens journalföring.

Ansvar för patientsäkerheten

Vårdgivare

Barn- och ungdomsnämnden samt Bildningsnämnden i Linköpings kommun är vårdgivare för Elevhälsans medicinska insats inom de kommunala skolorna. Vårdgivaren ansvarar för att utse verksamhetschef för de medicinska insatserna i elevhälsan. Vårdgivaren ansvarar för att anmäla händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) enligt patientsäkerhetslagen (2010:659) 3 kap 5 §.

Verksamhetschef

Vårdgivaren ansvarar för att det finns en verksamhetschef som svarar för elevhälsans hälso- och sjukvårdsuppgifter. Verksamhetschefen är ansvarig för att lagstadgade medicinska arbetsuppgifter blir utförda, i annat fall ska det rapporteras till vårdgivaren. Enligt hälso- och sjukvårdsförordningen får verksamhetschefen bestämma över diagnostik eller vård och behandling av enskilda patienter endast om han eller hon har tillräcklig kompetens och erfarenhet för detta (4 kap § 4).

Medicinskt ledningsansvarig

Verksamhetschefen får uppdra åt sådana befattningshavare inom verksamheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter (hälso- och sjukvårdsförordningen 4 kap § 5). Medicinsk ledningsansvarig (MLA) arbetar på uppdrag av verksamhetschefen och ansvarar för medicinsk kvalitet och säkerhet i den hälso- och sjukvård som bedrivs inom elevhälsans medicinska insats i Linköpings kommun.

Kvalitetskoordinator

Kvalitetskoordinator arbetar tillsammans med verksamhetschef och MLA för att säkerställa att kvalitetsarbetet systematiskt och kontinuerligt utvecklas och säkras vilket innebär att planera, genomföra, följa upp och analysera processer och rutiner inom den medicinska verksamheten. Kvalitetskoordinator ansvarar för uppdatering och revidering av metodhandboken.

Samordningsansvarig skolsköterska

Samordningsansvarig skolsköterska stödjer skolsköterskorna i deras arbete så en god vård säkerställs för varje enskild elev samt att hälso- och sjukvårdslagstiftningen följs. I funktionen ingår introduktion av nya

skolsköterskor samt arbetsplatsbesök. I funktionen ingår också att anordna verksamhetsförlagda utbildningsplatser för studenter som går specialistutbildning till barnsjusköterska, distriktssköterska eller skolsköterska.

Systemadministratör PMO

Vid vård av patienter inom hälso- och sjukvården ska patientjournal föras. Systemadministratör för journalsystemet PMO tilldelar individuell behörighet till varje användare samt ansvarar för systematiska och återkommande stickprovskontroller av loggarna enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:40). I funktionen ingår att kontinuerligt uppdatera framtagen PMO-handledning. Systemadministratör ansvarar även för utbildning och fortbildning av samtliga användare i journalprogrammet.

Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal

Enligt patientsäkerhetslagen (2010:659) 6 kap har hälso- och sjukvårdspersonal ett eget yrkesansvar och ska bidra till att hög patientsäkerhet upprätthålls. Var och en ska i detta syfte till vårdgivaren rapportera risker för vårdskador samt händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada. Rektor har skyldighet att bemanna i omfattning så att både skolsköterskans och skolpsykologens uppdrag enligt skollagen och hälso- och sjukvårdslagen blir utfört. Ansvar för skolläkarnas uppdrag ligger under elevhälsoschefen. På en del skolor har rektor utökat elevhälsoteamet med logoped och arbetsterapeut vilka också lyder under hälso- och sjukvårdslagen.

Personalens medverkan i kvalitetsarbete

Det är viktigt att hälso- och sjukvårdspersonalen medverkar i verksamhetens kvalitetsarbete.

En arbetsgrupp bestående av skolsköterskor arbetar tillsammans med kvalitetskoordinator med utvecklingen av elevhälsans kvalitetsarbete. Gruppen arbetar med utveckling av metoder och rutiner.

Genomförda patientsäkerhetsåtgärder 2019

Journalgranskning

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:40) 5 kap 6 § ska vårdgivaren regelbundet granska att hälso- och sjukvårdspersonalen dokumenterar i patientjournalen enligt gällande författningar.

Under 2019 planerades en intern granskning att dokumentationen följer gällande lagstiftning. Enligt 6 kap 4§ ska vårdgivaren säkerställa att det finns rutiner för signering av journalanteckningar. Under året har uppföljning av hälsobesök på gymnasiesärskolan genomförts.

Skolsköterskebemanning

Verksamhetschef har med stöd av MLA och övriga centrala elevhälsan ansvar för att säkerställa att det finns rutiner och metoder för elevhälsans medicinska insats samt uppföljning av verksamheten. Rektor på respektive skolenhet har ansvar för att bemanna skolsköterskeuppdraget. Skolläkaruppdraget bemannas av verksamhetschef och tillika elevhälsochef.

Under 2019 har uppföljning av skolsköterskebemanningen på skolenheterna genomförts. I samband med vakanser och sjukskrivningar har rektorerna utmaningar i att snabbt rekrytera eller ersätta med vikarier. Under året har kommunen haft obemannade uppdrag som tillsammans motsvarat 2,9 årsarbetare. Det medför risk för att eleverna inte får den elevhälsa de behöver och har rätt till. Det medicinska perspektivet och ansvaret i elevhälsoarbetet blir lidande.

Remittering/screeninguppdrag

Från april 2018 och ett år framåt sammanställdes de elever som av skolläkaren remitterats vidare till regionen gällande rygg- och testikeluppföljning för att bättre kunna värdera nyttan och effekten av undersökningarna inom elevhälsan.

Enligt elevhälsans rutin och Socialstyrelsens rekommendation genomförs ryggkontroll av elever i årskurs 4 och 7. Under aktuell period har 62 remisser för ryggkontroll skickats till Ryggkliniken. Av de remitterade ryggkontrollerna ledde 2/3 till uppföljning dvs. barnet/ungdomen fick vidare hjälp.

Enligt elevhälsans rutin görs testikelkontroll i förskoleklass. Under perioden har 27 remisser för testikeluppföljning skickats till Barnkirurgen. Av de remitterade testikelfallen ledde 15 till operation av testikel. Under våren 2020

kommer skolhälsovården och barnkirurgen tillsammans arbeta fram rutin gällande testikeluppföljning av skolbarn.

Redovisning av avvikelser

Enligt patientsäkerhetslagen 6 kap 4 § är hälso- och sjukvårdspersonal skyldig att bidra till att hög patientsäkerhet upprätthålls. Rapportering av avvikande händelser är viktigt i syftet att förbättra kvalitet och säkerhet inom verksamheten. Medicinsk personal rapporterar avvikelser vid risk för vårdskada samt händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada. Även andra skador till följd av säkerhetsbrister i verksamheten ska rapporteras. Medicinskt ledningsansvarig, MLA, ansvarar för bedömning och analys av avvikelserrapporterna. Sammanställning av inkomna avvikelser återkopplas av kvalitetskoordinator till medicinsk personal som ett led i förbättringsarbetet. Under 2019 inkom 41 avvikelser.

Under året har en anmälan enligt lex Maria gjorts.

Inkomna avvikelser:

Händelse	2017 Antal	2018 Antal	2019 Antal
Hälsobesök/undersökning	3	5	6
Journaldokumentation	12	7	15
Remisser	5	2	1
Vaccination	11	11	16
Övrigt	3	4	3
Totalt	34	29	41

1. Hälsobesök/undersökning

Avvikelsena gällande hälsobesök orsakades i tre fall av att det saknades skolsköterska helt eller delvis på skolan. Uppföljningskontroll av tre elever föll bort pga. att de inte hade noterats på journalsystemets väntelista.

2. Journaldokumentation

Fel vid journalföring är den näst vanligaste orsaken till att en avvikelserapport skrivs. Under 2019 gjordes 15 stycken.

11 av dessa avvikelser gäller dokumentation/inskrivning i fel elevs journal. Detta är en ökning sedan 2018. Under 2017 gjordes en förändring i journalsystemet så att endast tre journaler kan vara öppna samtidigt. Detta för att minimera risken att skriva i fel journal.

Ett medgivande till vaccination skrevs felaktigt på av familjehem istället för vårdnadshavare/socialtjänst.

3. Remisser

En remiss adresserades till fel klinik inom Region Östergötland.

4. Vaccination

Fel i samband med vaccinationer är den vanligaste orsaken till avvikelserapport. Avvikelserna gäller främst att det går för lång tid mellan ordination av vaccination till vaccin ges. Flertalet av dessa avvikelser rör nyanlända elever med avvikande vaccinationsprogram.

5. Övrigt

En avvikelse handlar om hur medicinsk personal gått till väga för att lämna information till polis kring elev som var del i en brottsutredning.

Loggkontroll

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården (HSLF-FS 2016:40) finns regler för hur kontroll av åtkomst till patientuppgifter (loggkontroll) ska ske.

I journalsystemet PMO dokumenterar skolsköterska, skolläkare, psykolog, logoped samt arbetsterapeut. Varje användare tilldelas en individuell behörighet för åtkomst till patientuppgifter. Systematisk kontroll av loggarna görs på alla användare varje månad av systemadministratörer i PMO.

Samverkan

Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, Barn- och ungdomshabiliteringen

Samverkan mellan Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, Barn- och ungdomshabiliteringen och Elevhälsans medicinska insats sker gällande elever som medicinerar mot neuropsykiatriska symtom. På dessa elever görs extra tillväxt- och blodtryckskontroller inom elevhälsan som efter samtycke av vårdnadshavare rapporteras till behandlande läkare inom Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken eller Barn- och ungdomshabiliteringen.

Samverkan sker även kring de barn som tillhör särskolans målgrupp, främst de elever med måttlig till grav intellektuell funktionsnedsättning. Det finns en utarbetad rutin för dialog i samband med mottagande i särskola och möjlighet att ta del av varandras utredningar i samtycke med vårdnadshavare. Samarbetet är under utveckling och dialog.

Barnvårdscentralen (BVC)

När en elev börjar förskoleklass sker ett överlämnade från BVC till Elevhälsans medicinska insats. Överlämning av BVC-epikriser sker oftast vid ett personligt besök med muntlig rapportering mellan sjuksköterska på BVC och skolsköterska. För barn med omfattande medicinsk information finns möjlighet för elevhälsans medicinska insats att låna BVC-journalen till och med årskurs 3.

Barnhälsovårdens övervikt och fetma team

Barnhälsovårdsenheten har fått i uppdrag att arbeta förebyggande och behandlande med barn med övervikt och fetma 0-12 år. En del av deras uppdrag är att verka stödjande och rådgivande till bland annat elevhälsan. Skolsköterskor och skolläkare kan remittera friska barn med ISO-BMI 30-34 till enheten.

Linlink Kost och restaurang

Skolsköterskan fattar beslut om specialkost om det finns medicinska skäl. Intyg "Ansökan om specialkost" fylls i av vårdnadshavarna och lämnas till skolsköterskan. Skolsköterskan lämnar intyget efter fattat beslut till specialkostansvarig i skolrestaurangen.

För elever med specialkost av andra orsaker än medicinska skäl beslutar rektor.

Nationella vaccinationsregistret

Alla givna vaccinationer i det allmänna vaccinationsprogrammet rapporteras med automatik till vaccinationsregistret hos Folkhälsomyndigheten, via Svevac. Syftet med registret är att få en bättre uppföljning och övervakning nationellt vad gäller vaccinationstäckning, skyddseffekt, utebliven effekt och biverkningar.

Synpunkter och klagomål

Den som bedriver medicinsk verksamhet ska enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, (SOSFS 2011:9) 5 kap 3 § ta emot och utreda synpunkter och klagomål på verksamhetens kvalitet. På linkoping.se/forskola-och-utbildning/elevhalsa/ finns information om att den som önskar kan lämna synpunkter och klagomål direkt till verksamhetschef eller till elevhälsans funktionsbrevlåda.

Under 2019 har två klagomål inkommit och hanterats.

Sammanställning och analys

Hälsobesök/undersökning

Det är fortsatt ett fåtal avvikelser gällande hälsobesök/undersökningar. Tolkningen är att skolsköterskans årliga egenkontroll i åk 3, 6, 9 och årskurs 1 på gymnasiet bidrar till detta. Vid egenkontrollerna identifieras de elever där hälsoundersökningar av olika anledningar inte blivit utförda och åtgärdas i samband med det. Det går dock att göra en koppling mellan de icke utförda hälsobesök/undersökningar och att det under perioder helt eller delvis saknats skolsköterska på en enhet.

Dokumentation

Journaldokumentation är en viktig del av den medicinska personalens arbete. Antalet avvikelser har legat ganska konstant de senaste åren. Journalsystemet är begränsat till att bara ha tre journaler öppna samtidigt. Detta för att minimera risken att dokumentera i fel journal. Trots detta sker fel vilka kan kopplas till mänsklig faktor.

Utifrån en avvikelserapport gällande vem som får lämna samtycke för t.ex. vaccination för elev placerad i familjehem har förtydligande gjorts i rutiner kring ansvarsfördelning mellan vårdnadshavare och familjehem.

Vaccination

De regelbundna hälsobesöken i kombination med egenkontrollen i åk 3,6,9, och åk 1 gymnasiet har bidragit till att flertal elever som inte fått ordinerade vaccinationer har upptäckts och vaccinerats.

Även här syns ett visst samband mellan skolor med låg skolsköterskebemanning och antal missade vaccinationer.

Vaccinationstäckningen är god.

Vaccin mot	Vaccinationstäckning 2019
Mässling, påssjuka, röda hund	99 %
HPV	93 %
Stelkramp, difteri, kikhosta	98,7 %

Åtgärder efter analys

Bemanning

De senaste åren har det blivit svårare att rekrytera nya skolsköterskor. Det får konsekvenser att det under kortare eller längre perioder gör att skolor står utan. Det i sin tur får konsekvenser för hur uppdraget kan utföras med risk för att även de medicinska uppgifter som enligt hälso- och sjukvårdslag ska genomföras inte blir utförda. Avvikelse rapporteringen gällande hälsosamtal och vaccinationer har båda indikerat brister i samband med att skolor har saknat skolsköterska under kortare eller längre perioder.

Under 2019 har ett arbete påbörjats för att se över bemanningen på skolenheterna samt att påskynda rekryteringsprocessen och stödet till rektor. Rutiner för uppföljning från centrala elevhälsan då en skolsköterska slutar utvecklas för att säkerställa en god överlämning till nyanställd. Även rutin för rekrytering av skolsköterskepersonal tas fram tillsammans med HR för att stötta rektor.

Vaccination

Skolsköterskan ordinerar alla vaccinationer enligt nationella vaccinationsprogrammet direkt i elevens vaccinationsmodul i PMO. För nyanlända elever ordinerar skolläkare vaccin. Detta har tidigare skett på ordinationsblankett, men från och med februari 2019 sker även denna ordination direkt i vaccinationsmodulen i PMO. Detta ökar patientsäkerheten eftersom översikten blir tydligare i journalsystemet om vilka elever som fått ordination och ska vaccineras.

Journaldokumentation

Förtydligande har gjorts i rutin kring ansvarsfördelning mellan vårdnadshavare och familjehem utifrån en avvikelse rapport gällande vem som får lämna samtycke för t.ex. vaccination för elev placerad i familjehem.

Information till polis vid brottsutredning

Förtydligande har gjorts i rutin för utlämnande av journaluppgifter eller information till polis vid brottsutredning. Rutinen ska säkerställa att elevhälsans medicinska personal lämnar relevant information till behörig personal inom polisen vid brottsutredning.

Målsättning för 2020

Uppdatera ledningssystemet för samtlig medicinsk personal och förtydliga organisationen för elevhälsans medicinska insats samt att tydliggöra relationen till övrig elevhälsa och skola.

Ta fram metoder och rutiner för all medicinsk personal.

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:40) 5 kap 6 § ska vårdgivaren regelbundet granska att hälso- och sjukvårdspersonalen dokumenterar i patientjournalen enligt gällande författningar.

Under 2020 tas ett underlag fram som ska utgöra ett stöd för uppföljning och granskning av dokumentationen i journalsystemet.